

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1948

ANDRA KAMMAREN

Nr 33

18—20 oktober.

Debatter m. m.

Sid.

Måndagen den 18 oktober.

Minnestal över avliden ledamot	3
Interpellationer av	
herr Hjalmarson ang. papperstilldelningen till tidskrifter.....	4
herr Nilson i Spånstad ang. utvidgning av den gemensamma maskinanvändningen inom jordbruket	6
herr Wiberg ang. av riksdagen begärd utredning om den handelspolitiska förhandlingsapparaturen	6

Onsdagen den 20 oktober.

Interpellationer av

herr Pettersson i Ersbacken ang. beredande av ökat skydd för markägare vid vissa vattenregleringar	9
herr Svensson i Stenkyrka ang. av riksdagen begärd utredning om ett mera enhetligt detaljhandelspris på socker	10
herr Wiberg ang. rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för medlemsavgifter till s. k. branschorganisationer	11

Samtliga avgjorda ärenden.

Måndagen den 18 oktober.

Protokoll ang. fullmaktsgranskning.....	3
Avsägelse av riksdagsmannaskap.....	3

Måndagen den 18 oktober.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord: Den 23 augusti avled ledamoten av denna kammare Ernst Berg från Västernorrlands län. Han var vid sin bortgång 62 år gammal. År 1918 blev Berg landstingsman och 1928 ledamot av andra kammaren. Så som många andra av oss deltog Berg i årets valrörelse. Men redan i dess första skede kom underrättelsen om hans död. Hans bortgång väckte djup förstämning bland arbetarna i mellersta Norrland. Under den tid Berg deltog i riksdagsarbetet kände vi honom som en redbar och försynt person, en för riksdagsarbetet intresserad ledamot.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna dödsbevis:

Att riksdagsmannen Ernst Gunnar Harald Berg, född den 27 jan. år 1886, avled den 23 aug. år 1948 betygar: Sköns församling i Västernorrlands län den 30 aug. år 1948.

John Alexius.

Kyrkoherde.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitie-

departementet den 8 oktober 1948.

Till justitiedepartementet hade den 4 oktober 1948 från länsstyrelsen i Västernorrlands län inkommit fullmakt för Hulda Skoglund-Lindblom, Sundsvall, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Oskar Adelson.

Vid detta protokoll var fogad den däri avsedda fullmakten för fru Hulda Skoglund-Lindblom att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari 1949.

Herr talmannen meddelade, att fru Skoglund-Lindblom intagit sin plats i kammaren.

§ 4.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens andra kammare.

Härmed får jag vördsamt avsäga mig fortsatt uppdrag att vara ledamot av riksdagens andra kammare.

Stockholm den 9 oktober 1948.

S. Molander.

Denna avsägelse blev av kammaren godkänd.

Interpellation ang. papperstilldelningen till tidskrifter.

§ 5.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 298, med förslag till arbetarskyddslag m. m.;

nr 299, med förslag till lag om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; och

nr 301, angående befrielse från skyldighet att erlägga överruttagningsavgift för elektrisk kraft.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagen.

Sedan Kungl. Maj:t den 1 oktober 1948 utnämnt mig att från och med den 11 oktober 1948 vara justitieråd, får jag härmed vördsamt avsäga mig förtroendet att vara riksdagens militieombudsman från och med sistnämnda dag.

Stockholm den 4 oktober 1948.

Nils Regner.

Därefter yttrade herr **TALMANNEN**: På grund av denna avsägelse har jämlikt § 98 regeringsformen och § 68 riksdagsordningen militieombudsmannens ställföreträdare rådmannen E. A. Wilhelmsson övertagit militieombudsmansämbetet, och skall enligt stadgande i samma paragrafer riksdagen förätta nytt val av ombudsman och ställföreträdare. Efter samråd med första kammarens talman får jag föreslå, det andra kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 27 innevarande månad företaga val av valmän jämte suppleanter för utseende av riksdagens militieombudsman och hans ställföreträdare.

Detta förslag bifölls.

§ 7.

Interpellation ang. papperstilldelningen till tidskrifter.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **HJALMARSON**, som anförde: Herr talman! Under det senaste världskriget med därav följande avspärrning för vårt lands del ansågs det önskvärt, för att ej säga nödvändigt, att på alla sätt öka den inhemska papp- och papperskonsumtionen i syfte att uppehålla sysselsättning vid pappersbruket. I stor utsträckning lyckades man också nå detta mål genom nya användningsområden för papperet. En stor del av den uteblivna textilimporten ersattes med papper. Genom nya användningsätt frigjordes indirekt arbetskraft på vissa håll till gagn för samhällsproduktionen.

Resultatet av denna förändrade produktionsinriktning inom pappersbranschen blev en kraftig stegring av pappersförbrukningen per individ. Från medeltalet för perioden 1935—1940, 58 kg per person, steg förbrukningen till 84 kg år 1946, d. v. s. med över 40 procent. Denna ökning hade givetvis en stor betydelse för upprätthållandet av vår levnadsstandard. Allmänt anses förbrukningen av papper per individ såsom en god mätare på ett lands levnadsstandard.

Nu har emellertid vårt land av kända skäl råkat i det läge, att regeringen funnit det angeläget att nedpressa den inhemska förbrukningen av papper och papp. En åtgärd i detta syfte har varit att begränsa tilldelningen av papper till tidningarna. Tilldelningen till dagspressen utgår efter fixa normer, men så är ej fallet beträffande andra periodiska publikationer än nyhetstidningar, vilkas tilldelning sker under hänsynstagande till vederbörande organs innehåll. Reglerna därför utarbetades av särskilda sakkunniga och framlades i ett den 5 november 1947 avlämnat betänkande med förslag till indelning av

Interpellation ang. papperstilldelningen till tidskrifter.

sådana alster i olika kategorier med därav följande differentierad procentuell papperstilldelning i förhållande till en baskvantitet. Efter godkännande av detta förslag har regeringen tillsatt en särskild institution, statens publikationsnämnd, vilken tillagts befogenhet att ytterligare jämka papperstilldelningen.

Med undantag för vissa vetenskapliga tidskrifter, vilka erhållit 100 eller 90 procents tilldelning av 1946 års förbrukning, ha de publikationer, varom här är fråga, indelats i 4 grupper. Den första, innefattande s. k. boulevardblad och publikationer med understödsannonser samt andra organ av mycket begränsat värde, får 50 procents tilldelning. Grupp 2, förströelsetidningar, erhåller 64 procent. För sådana tidningar inom denna grupp, som redan 1946 frivilligt begränsade sin papperskonsumtion, är dock tilldelningen 69 procent. Den tredje gruppen, ideella och religiösa tidskrifter, organ för ekonomiska sammanslutningar, fackföreningspressen, andra föreningstidskrifter och företagstidningar, får 72 procent. Den fjärde och sista gruppen för tidskrifter av som det anses mera bestående värde, huvudsakligen tekniska, vetenskapliga och ekonomiska facktidskrifter samt konst-, musik- och litteraturtidskrifter, erhåller 75 procents tilldelning.

Hänförandet av tidningar till dessa olika grupper blir som sagt beroende på vederbörande organs innehåll, vilket betyder att subjektiva värderingar hos ledamöterna av publikationsnämnden i praktiken måste komma att spela en icke oväsentlig roll vid klassificeringen. Det har även visat sig bliva fallet efter de erfarenheter, som hittills vunnits av nämndens verksamhet. Även om ledamöterna gå till verket med än aldrig så god vilja, kunna icke några helt objektiva normer vid bedömningen av vederbörande tidskriftsorgan uppställas. Riskerna för en mindre tillfredsställande behandling

härvidlag äro därför stora, och detta förhållande understrykes ytterligare därigenom, att antalet närvarande ledamöter vid nämndens sammanträden och även dennas sammansättning vid olika tillfällen naturligtvis är växlande, varför även nämndens avgöranden kunna bliva skiftande. Det har visat sig, att varje sådan administrativ prövning av en tidskrifts innehåll oundvikligen medför fara för godtycke, som kan äventyra den grundlagsstadgade tryckfriheten. Såsom exempel härpå behöver endast nämnas, att samtidigt som den statsägda underhållningspublikationen Rösterna i radio placeras i gruppen för facktidskrifter med 75 procents tilldelning — publikationsnämnden har för övrigt tillstyrkt 100 procents tilldelning till denna — flyttas sådana privatägda, förnämliga facktidskrifter som t. ex. Affärsvärlden och Manufakturisten ned till grupperna för föreningsorgan resp. underhållningstidningar med betydligt lägre papperstilldelning — för att ej nämna det mest flagranta exemplet: facktidskriften Pålstidningen har placerats i klass med boulevardblad och understödspublikationer!

Den starka kritik, som publikationsnämndens verksamhet utsatts för, har icke riktat sig mot person utan i stället mot systemet. Erfarenheterna visa redan nu, att en differentierad papperstilldelning ej giver någon tillfredsställande lösning av ransoneringsproblemet. Genom en enhetlig procentuell papperstilldelning skulle undvikas riskerna för den oundvikliga censur som blivit följden, när subjektiva värderingar måste influera på besluten om tidskrifternas papperstilldelning.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Ericsson få framställa följande fråga:

Anser icke herr statsrådet, att de erfarenheter, som hittills vunnits vid papperstilldelningen till tidskrifter efter nuvarande normer, föranleda till en

Interpellation ang. utvidgning av den gemensamma maskinanvändningen inom jordbruket. — Interpellation ang. av riksdagen begärd utredning om den handelspolitiska förhandlingsapparaturen.

omprövning av dessa, varvid särskilt bör beaktas möjligheten av en generell procentuell papperstilldelning med utrymme för upplageökningar?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Interpellation ang. utvidgning av den gemensamma maskinanvändningen inom jordbruket.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NILSON i Spånstad, som yttrade: Herr talman! Under åren 1946 och 1947 företogs en utredning rörande gemensam maskinanvändning inom jordbruket med bl. a. det syftet att skapa lämpliga förutsättningar för ökad gemensam maskinanvändning inom svenskt jordbruk. Vid riksdagssessionen i våras behandlades en därpå byggd proposition, vari vissa förbättringar i tidigare gällande bestämmelser föreslogos.

Det må här erinras om att den gemensamma maskinanvändningen redan tidigare visat sig vara en utmärkt tillgång, kanske mest för det mindre jordbruket men också för många jordbruk med ganska betydande åkerarealer. Erfarenheten under de gångna åren pekade också på att den gemensamma maskinanvändningen i fortsättningen skulle komma att bli av långt större betydelse än tidigare. De vunna erfarenheterna och framkomsten av nya maskintyper lämpade för gemensam användning pekade entydigt i samma riktning. Man torde kunna utgå från att den gemensamma maskinanvändningen för framtiden kan bli en av de mest betydelsefulla åtgärderna för att höja det svenska jordbrukets produktivitet.

Tyvärr har det redan visat sig vid medelsanvisningen till hushållnings-

sällskapen, som ha hand om maskinlån och bidrag, att de ekonomiska möjligheterna dra en mycket snäv gräns för sällskapens möjligheter att verksamt bidra till jordbrukets upprustning genom att främja gemensam maskinanvändning. De medel, som hittills anvisats till sällskapen för detta ändamål, äro alldeles för knappa för att medgiva en effektiv utveckling av gemensam maskinanvändning. Skulle den medelstilldelning som detta år lämnats bli normerande för framtiden, innebär detta att man knappast kan räkna med stöd åt gemensam maskinanvändning i ensamma omfattning som före den sista reformen. Som ett exempel kan nämnas att Hallands läns hushållningssällskap hittills tilldelats ett belopp av allenast 13 000 kronor att användas till bidrag till gemensam maskinanvändning. Hos sällskapet ligga redan inne ansökningar för flera gånger detta belopp.

Med anledning av det anförda får jag därför hemställa om andra kammarrens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att den gemensamma maskinanvändningen inom jordbruket skall kunna utvidgas, så att den blir till avsett gagn för svenskt jordbruk?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Interpellation ang. av riksdagen begärd utredning om den handelspolitiska förhandlingsapparaturen.

Herr WIBERG erhöi på begäran ordet och anförde: Herr talman! Årets vårriksdag beslöt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att skyndsamt utredning måtte verkställas angående åtgärder, ägnade att effektivisera förberedel-

Interpellation ang. av riksdagen begärd utredning om den handelspolitiska förhandlingsapparaturen.

sen till och förändret av Sveriges handelsförhandlingar, samt att förslag i dessa avseenden, så snart ske kunde, skulle framläggas för riksdagen. Detta beslut tillkom i anledning av yrkande i en motion med nummer 179 i denna kammare, tillstyrkt av utrikesutskottet i dess utlåtande nr 5.

Såsom i nämnda motion påpekades och av utskottet ytterligare underströks, måste det anses vara av synnerlig vikt, att inga ansträngningar sparas för att på bästa sätt ordna det förhandlingsarbete, varigenom vårt lands handelspolitiska intressen tillgodoses. En snabb effektivisering av vår förhandlingsapparat framstår just i nuvarande läge såsom ytterst önskvärd med hänsyn till att vårt varuutbyte med främmande länder regleras av ett flertal bilateral, relativt kortfristiga avtal. Detta tillstånd kan under för närvarande obestämmd tid väntas bestå, och just därför är det av vikt, att den handelspolitiska förhandlingsapparaten anpassas därefter. De uppgifter, som tidigare åvilat traktatberedningen, handhavas nu av ett flertal olika organ, och det synes bland annat önskvärt med en effektivare koordination av dessas insatser i nämnda verksamhet. Vårt lands prekära valutasituation, som även den kan väntas bestå en obestämmd tid framåt, har medfört, att handelsavtalens betydelse är större än måhända någonsin tidigare. Det är därför att märka, att de åtgärder, som vidtagas för att effektivisera den handelspolitiska förhandlingsapparaten, kunna lämna direkt avkastning i form av förbättrade förhandlingsresultat till nytta för vår folkushållning. Motiven för den i motionen begärda och av utrikesutskottet liksom av riksdagen anbefallda utredningen redovisas utförligt såväl i motionen som i utskottsutlåtandet.

Denna fråga måste anses vara av särskilt angelägen och brådskande natur. Utrikesutskottet beaktade även detta i

sitt ovannämnda av riksdagen godkända utlåtande, då det framhöll, att utredningen borde ske »*med all möjlig skyndsamhet*». Ehuru riksdagens skrivelse i frågan var daterad så tidigt som den 10 mars 1948, synes emellertid Kungl. Maj:t ännu icke hava vidtagit någon åtgärd i skrivelsens syfte. Anledningen därtill är icke känd, och det torde därför vara motiverat med en fråga till vederbörande statsråd härom samt när den önskade utredningen kan väntas bli igångsatt. Med anledning av vad sålunda förekommit får jag anhålla om kammarens tillstånd att till hans excellens utrikesministern få framställa följande frågor:

Vad är anledningen till att den av riksdagen begärda utredningen för effektivisering av den handelspolitiska förhandlingsapparaturen ännu icke igångsatts?

Vid vilken tidpunkt kan denna utredning beräknas bli igångsatt?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar och läkarintyg:

Till riksdagens andra kammare.

Då undertecknad på offentligt uppdrag (Kungl. brev den 8/10 1948 till statskontoret ang. medgivande för 1948 års skyddsrumsutredning att företaga en resa utom riket m. m.) skall företaga en resa till Schweiz under tiden 17—26 oktober 1948, får jag av denna anledning härmed vördsamt hemställa om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 18—26 oktober 1948.

Finspång den 15 oktober 1948.

Fridolf Thapper.

Riksdagsman Waldemar Olsson är på grund av pågående läkarbehandling oförmögen att delta i riksdagsarbe-

tet förrän *tidigast* 21 oktober 1948, vilket härmed intygas.

Oskarshamn den 13 oktober 1948.

Göran Holm.

Las.läk.

Till riksdagens andra kammare.

På grund av sjukdom (sviter efter genomgången operation) får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen tillsvidare från och med denna dag.

Stockholm den 18 oktober 1948.

Thorvald Ekdahl.

Landshövding Gustav Andersson är på grund av genomgången operation förhindrad att tills vidare närvara vid riksdagens sammanträden, intygas.

Falun den 13 oktober 1948.

Nils Tolagen.

Lasarettläkare.

Riksdagsman Nils A. Larsson har i dag av mig undersökts och befunnits på grund av luftrörs- och tarmkatarr vara oförmögen inställa sig till riksdagen under de närmaste dagarna, vilket härmed på heder och samvete intygas.

Östersund den 16 oktober 1948.

G. Janson.

Andre stadsläkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen fr. o. m. denna dag beviljades herr Thapper t. o. m. den 26 oktober samt herrar Olsson i Oskarshamn, Ekdahl, Andersson i Falun och Larsson i Östersund tills vidare.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 11.20 fm.

In fidem

Gunnar Brith.

Onsdagen den 20 oktober.

Kl. 4 em.

§ 1.

Herr statsrådet *Vougt* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 300, angående vissa frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan; och

nr 302, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § 4 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 298, med förslag till arbetarskyddslag m. m.; och

nr 299, med förslag till lag om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; samt

till statsutskottet propositionen nr 301, angående befrielse från skyldighet att erlägga överruttagningsavgift för elektrisk kraft.

§ 3.

Föredrogs den av herr *Hjalmarson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet Ericsson angående papperstilldelningen till tidskrifter.

Kammaren biföll denna anhållan.

Interpellation ang. beredande av ökat skydd för markägare vid vissa vattenregleringar.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Nilson* i Spånstad vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående åtgärder för utvidgning av den gemensamma maskinanvändningen inom jordbruket.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Wiberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående av riksdagen begärd utredning för effektivisering av den handelspolitiska förhandlingsapparaturen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Interpellation ang. beredande av ökat skydd för markägare vid vissa vattenregleringar.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **PETTERSSON** i Ersbacken, som anförde: Herr talman! I motion nr 21 vid 1947 års riksdag hemställde under-tecknad m. fl., att riksdagen måtte besluta, att lagen av den 20 oktober 1939 angående tillfällig vattenreglering måtte upphävas fr. o. m. den 1 juli 1947. I ovannämnda motion påtalades lagens tillfälliga karaktär i anledning av de utomordentliga förhållanden, som inträtt på grund av rådande krigsfara, och att syftet med denna lagstiftning varit att snabbt bereda möjlighet till ökat tillgodogörande av vattenkraft och därigenom uppnå besparingar i förbrukningen av kol och annat importerat bränsle.

Motionen remitterades till andra lagutskottet för förberedande behandling. Utskottet erinrar i sitt utlåtande att detta ärende varit uppe till behandling vid föregående riksdagar och att utskottet redan vid 1946 års riksdag uttalat, att den lag som här avses icke borde äga tillämpning längre än som vore absolut nödvändigt. Särskilt för markägare och andra intressenter, vilka lida skada genom uppdämningarna, medför lagens tillämpning betydande förluster. Utskottet ansåg med hänsyn härtill att lagen med det snaraste måtte sättas ur kraft. Vederbörande departementschef ansåg vid 1946 års riksdag, erinrar utskottet vidare, att frågan om att sätta 1939 års lag ur tillämpning torde kunna upptagas till övervägande tidigast under förra hälften av 1947. Andra lagutskottet hemställde slutligen att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till övervägande upptaga frågan, huruvida det jämlikt 1 § lagen med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering genom kungörelse den 20 oktober 1939 meddelade förordnandet om lagens tillämpning kan upphävas. Detta utskottsutlåtande var enhälligt, och riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet föreslagit.

Detta skedde för omkring ett och ett halvt år sedan, och litet varstans ute i landet börjar man fråga sig, om inte tiden borde vara inne, att riksdagens beslut skulle respekteras. Erkännas bör att under de år, som kriget pågick, kunde lagen ha sitt berättigande med då rådande avspärningar i handelsförbindelserna och reglering på bränslemarknaden m. m. När emellertid kriget slutat för länge sedan och därtill nederbördsförhållandena börjat bli normala igen, måste väl ändå frågan ställas, om inte lagen i fråga borde kunna upphävas.

Som exempel på att denna fråga är aktuell, må framhållas, att Avesta jernverks AB och Alby nya kloratfabriks

Interpellation ang. av riksdagen begärd utredning om ett mera enhetligt detaljhandelspris på socker.

AB erhållit Österbygdens vattendomstols tillstånd att jämlikt bestämmelserna i ovannämnda lag verkställa dämning i ytterligare tre år intill den 23 juli 1951. Detta beslut har överklagats hos vattenöverdomstolen den 15 augusti innevarande år av strandägare i Hedemora m. fl. socknar. Klagandena framhålla sålunda och hänvisa till verkställda utredningar, att sökandebolagen under alla år, som denna dämning pågått, gjort avsevärda vinster genom den större utvinningen av elektrisk energi, det talas om mellan tre och fyra miljoner kronor, men att markägarnas tålmod nu börjar tryta, då ingen som helst ersättning utgått för vattendränkta marker — med undantag för ett år — tvärt emot gjorda utfästelser.

Med hänvisning till ovanstående hemställer undertecknad om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande interpellation:

Anser herr statsrådet att lagbestämmelserna rörande exploatering av vattenkraft ge tillräckligt skydd för markägarna eller, om så ej är förhållandet, är herr statsrådet villig att medverka till att riksdagens förenämnda beslut av år 1947 snarast effektueras?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Interpellation ang. av riksdagen begärd utredning om ett mera enhetligt detaljhandelspris på socker.

Ordet lämnades på begäran till herr SVENSSON i Stenkyrka, som yttrade: Herr talman! Detaljhandelspriserna på socker ha uppvisat mycket stora variationer mellan olika orter. Detta är visserligen fallet även med många andra varor på grund av frakt- och distributionskostnader, men i fråga om socker äro variationerna påfallande stora. Ojämnheten i detaljhandelspriserna på socker synes inte heller alltid kunna

hänföras till orsaker, som bottna i frakt- och distributionskostnaderna.

I riksdagen har denna ojämnhetsfråga om sockerpriserna påtalats vid skilda tillfällen. Redan år 1932 berördes frågan i bevillningsutskottets betänkande nr 10 vid detta års riksdag, och även senare har den vid flera olika riksdagar berörts. I propositionen nr 212 vid 1941 års riksdag anmälades, att statens sockernämnd verkställt en utredning angående möjligheterna att åstadkomma en utjämning av detaljhandelspriserna å socker. Nämnden hade emellertid ansett, att något statligt ingripande för detta ändamål inte var erforderligt. Bevillningsutskottet understök dock i sitt av riksdagen godkända betänkande över den nämnda propositionen angelägenheten av att Kungl. Maj:t ägnade frågan om utjämning av detaljhandelspriserna på socker fortsatt uppmärksamhet. Särskilt borde enligt utskottets mening en skälig utjämning ske på sådana orter, där försäljningspriset befunnes vara högre än som normalt tillämpades inom handeln med socker. 1945 års bevillningsutskott konstaterade, att alltför betydande olikheter i fråga om detaljhandelspriset på socker förefunnos, samt ansåg det vara angeläget att sådana ojämnheter i möjligaste mån eliminerades.

Då inga initiativ under loppet av år 1945 togos för att bringa nämnda fråga till en lösning, väcktes vid 1946 års riksdag motioner, i vilka yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att ett för hela riket enhetligt detaljhandelspris måtte fastställas. I motionerna framhölls, att differenser mellan detaljhandelspriserna förekomma i fråga om de flesta varor. Ett av de mest uppmärksammade exemplen på dylika variationer utgjorde detaljhandelspriset på socker. Som exempel nämndes, att sockerpriset på Gotland var flera öre högre per kg än i Stockholm, trots att Gotland är ett bet-

Interpellation ang. rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för medlemsavgifter till s. k. branschorganisationer.

odlande område. Kostnaderna för frakt och distribution äro naturligtvis ofrånkomliga poster i försäljningens omkostnadskonto, påpekade motionärerna, men de ifrågasatte om det kunde anses rättvist, att befolkningen i avlägsna landsdelar skulle bära den tyngsta bördan av dessa omkostnader. I allmänhet är löne- och inkomstnivån högre i tätorterna än på landsbygden. Orättvisan framträdde desto tydligare som tätorternas invånare genom dyrortsgrupperingssystemet erhålla högre löner och större skatteavdrag än landsbygdens folk. Det borde enligt motionärernas mening vara riktigare, att ett för hela landet enhetligt pris åsattes åtminstone sådana varor, som voro nödvändiga för den mänskliga livsföringen eller för produktionen. I fråga om en sådan nödvändighetsvara som sockret borde det vara lätt att åstadkomma ett enhetligt detaljhandelspris, eftersom tillverkning och import av socker omhänderhas av ett enda företag.

Ifrågavarande motioner tillstyrktes av bevillningsutskottet, som i sitt betänkande nr 31 yrkade, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning rörande möjligheten att åstadkomma ett enhetligt eller i varje fall mera enhetligt detaljhandelspris å socker samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, till vilket utredningen kunde föranleda.

I det nämnda betänkandet hade bevillningsutskottet intagit en redogörelse för detaljhandelspriserna å strösocker under december 1945 å vissa orter. Av denna redogörelse framgick, att dessa priser varierade mellan 59 och 68 öre per kg. Uppgifterna utvisade även en rätt betydande prisskillnad mellan närbelägna orter. Utskottet fann det därför angeläget, att de ojämnheter i detaljhandelspriserna som förefunnos i möjligaste mån borde elimineras. Vad utskottet hade föreslagit bifölls av riksdagen.

Trots att mer än två år förflutit sedan riksdagen fattat det nämnda beslutet har någon utredning av frågan icke ännu beslutats av Kungl. Maj:t. Ej heller har under denna tid inträffat något, som gör att en utredning kan anses överflödig. De stora ojämnheterna i detaljhandelspriset på socker kvarstå i stort sett oförändrade. Enligt socialstyrelsens prisstatistik förekommo i september i år ungefär samma variationer i detaljhandelspriset å strösocker mellan olika orter som i december 1945. Möjligen har någon mindre utjämning i prisskillnaden mellan vissa närbelägna orter kommit till stånd. Den av riksdagen begärda utredningen borde därför enligt min mening snarast komma till stånd som ett första steg mot en utjämning av prisskillnaderna mellan olika orter i fråga om sockret. Ett för hela riket enhetligt detaljhandelspris å denna vara är ett önskemål, som är synnerligen befogat. Det bör också utan onödig tidsutdräkt förverkligas.

Med anledning av vad som sålunda anförts får jag hemställa om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Avser statsrådet att inom den närmaste framtiden låta igångsätta den av 1946 års riksdag begärda utredningen rörande möjligheten att åstadkomma ett enhetligt eller i varje fall mera enhetligt detaljhandelspris på socker?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.**Interpellation ang. rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för medlemsavgifter till s. k. branschorganisationer.**

Herr WIBERG erhöll på begäran ordet och anförde: I en den 1 oktober 1946 avgiven promemoria har 1944 års allmänna skattekommitté framlagt förslag till ändrade bestämmelser rörande avdragsrätt och skattskyldighet för medlemsavgifter vid taxering. Förslaget

Interpellation ang. rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för medlemsavgifter till s. k. branschorganisationer.

har dock hittills icke föranlett proposition till riksdagen.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 för innevarande år i anledning av väckta motioner om ändring av gällande bestämmelser rörande avdragsrätt och skattskyldighet för medlemsavgifter till vissa föreningar anför bevillningsutskottet, att anledningen till att kommitténs förslag ännu icke lagts till grund för lagstiftning är, enligt vad utskottet inhämtat, närmast den, att förslaget genomförande — i avsaknad av ett centralt organ med uppgift att verka för enhetlighet vid taxeringen — befarats kunna medföra svårigheter vid tillämpningen. Utskottet har vidare bl. a. anført, att det för utskottet stode fullt klart, att en lösning av frågan om den skatterättsliga behandlingen av medlemsavgifterna — särskilt vad angående avgifter till s. k. branschorganisationer, vilka avgifter i sin helhet eller till övervägande del vore att anse såsom driftskostnader för utgivaren — snarast borde äga rum. På grund härav har utskottet understrukt angelägenheten av att Kungl. Maj:t vid nästkommande års riksdag, oavsett om förslaget till inrättande av ett centralt organ med uppgift att verka för enhetlighet vid taxeringen då blir framlagt eller ej, förelägger riksdagen proposition med förslag till reglering av avdragsrätten och skattskyldigheten för medlemsavgifterna.

De uppgifter, som fullgöras av de inom näringslivet verksamma organisationerna, äro utan tvivel av utomordentlig betydelse för såväl näringslivet som det allmänna. Utan medverkan av dessa organisationer skulle åtskilliga i nuvarande läge påkallade samhällsnyttiga åtgärder över huvud taget icke kunnat genomföras. De gällande orimliga beskattningsbestämmelserna försvåra emellertid organisationernas finansiering, understundom i sådan grad att deras verksamhet äventyras.

Emellertid är det icke endast för organisationerna utan även för företagen av betydelse att det blir klarlagt, huruvida avdragsrätt kommer att medgivas för sådana medlemsavgifter, som beröra innevarande års verksamhet. De flesta företag hava som bekant bokslut per 31 december, och det synes också vara rimligt att såvitt möjligt dessförinnan ett klarläggande besked lämnas. Omedelbart efter årsskiftet påbörjas ju också i regel arbetet med bokslut och deklARATIONER avseende då förflutet år.

Vid tidpunkten för avgivandet av bevillningsutskottets ovanberörda betänkande, vari utskottet understrukt angelägenheten av att proposition i ärendet förelägges nästkommande års riksdag, var det icke känt, huruvida riksdagen skulle sammankallas innevarande höst. Då det är angeläget att ett avgörande kommer till stånd snarast möjligt, skulle måhända en proposition i ärendet kunna framläggas redan under höstrikdagen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande fråga:

Kommer regeringen att till innevarande eller nästkommande års riksdag framlägga förslag till sådan ändring i gällande skatteförfattningar, att medlemmar i s. k. branschorganisationer eller liknande sammanslutningar berättigas att vid sin taxering avseende 1948 års verksamhet åtnjuta avdrag för medlemsavgifter, som erlagts till dylika organisationer?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 4.12 em.

In fidem
Gunnar Brith.